

Paweł Gacek

Powiadomienie o usunięciu pojazdu z drogi jako niezbędny element procedury umożliwiającej wydanie pojazdu albo wystąpienie do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz Skarbu Państwa.

Zagadnienia wybrane

Streszczenie

Artykuł jest poświęcony omówieniu elementu procedury usunięcia pojazdu z drogi, którym jest powiadomienie jego właściciela o dokonaniu tej czynności. Autor wskazuje, że wszystkie zagadnienia z tym związane są uregulowane w art. 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* oraz w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w *sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej*. Wykazuje, że powiadomienie o usunięciu pojazdu z drogi jest niezbędnym elementem procedury, umożliwiającym wydanie pojazdu albo wystąpienie do sądu o orzeczenie jego przepadku na rzecz powiatu (Skarbu Państwa). Szczególną uwagę poświęca pojęciom „właściciel pojazdu” i „osoba dysponująca pojazdem”, ponieważ to tym podmiotom musi być doręczone powiadomienie.

Słowa kluczowe

Policja, usunięcie pojazdu z drogi, powiadomienie o usunięciu pojazdu z drogi, właściciel pojazdu, dysponent (osoba dysponująca pojazdem)

* * *

1. Uwagi wstępne

Uprawnienie organów władzy publicznej do usunięcia pojazdu z drogi, o którym mowa w art. 130a ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – *Prawo o ruchu drogowym*¹, stanowi z jednej strony instrument prawny umożliwiający zapewnienie bez-

Podkom. dr Paweł Gacek, Komenda Miejska Policji w Krakowie.

¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1260 ze zm.

pieczeństwa i porządku na drogach², a z drugiej strony daje tym organom uprawnienie do wkraczania w sferę, która jest (a raczej powinna być) najbardziej chroniona przez ustawodawcę, tj. w sferę prawa własności. Pozwala ono bowiem nie tylko na czasowe pozbawienie właściciela lub posiadacza pojazdu faktycznego władztwa nad tą rzeczą, ale w skrajnych przypadkach prowadzi nawet do pozbawienia go prawa własności do niej. Prawo własności jest podstawowym prawem jednostki. Zostało ono podniesione do rangi konstytucyjnej, jako podstawowej zasady ustrojowej³. Świadczy o tym treść artykułów 21, 46 oraz 64 *Konstytucji RP* z 1997 r.⁴ Zagwarantowanie ochrony własności jest konstytucyjną powinnością państwa, zarówno w aspekcie prawodawczym, jak i faktycznych czynności organów państwa, mających na celu dobro przedmiotu stanowiącego własność jakiejś osoby⁵. Ochrona ta dotyczy każdej własności, niezależnie od jej podmiotu czy przedmiotu⁶.

Stąd też konieczne jest nie tylko korzystanie z przedmiotowego uprawnienia tylko w tych przypadkach, gdzie jest to uzasadnione, tj. po spełnieniu przesłanek określonych w przepisie art. 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*. Przede wszystkim jednak uruchomienie procedury związanej z usunięciem pojazdu z drogi wymaga zagwarantowania ochrony praw właściciela lub posiadacza pojazdu przed nieuzasadnioną utratą przysługującego mu prawa do rzeczy ruchomej⁷.

2. Znaczenie rzeczowego powiadomienia

Jak słusznie wskazał Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 3 czerwca 2008 r., sygn. P 4/06⁸, artykuł 130a ust. 10 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*⁹,

² P. Gacek, *Procedura usunięcia pojazdu z drogi na podstawie art. 130a ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze 2017, nr 2, s. 22 i powołane tam orzecznictwo.

³ P. Sarnecki, *Prawo konstytucyjne RP*, Warszawa 2011, s. 152 i n.

⁴ Dz. U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.

⁵ Wyrok TK z dnia 12 stycznia 1999 r., sygn. P 2/98, OTK 1999, nr 1, poz. 2. Zob. także J. Oniszczuk, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków 2004, s. 313 i powołane tam orzecznictwo TK.

⁶ B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, Legalis (komentarz do art. 21 Konstytucji RP). Także *Polskie prawo konstytucyjne*, pod red. W. Skrzydło, Lublin 1997, s. 163.

⁷ Szerzej na temat tej instytucji zob. P. Gacek, *Procedura usunięcia pojazdu...*, *op. cit.*, s. 21 i n., C. Kosiński, *Usuwanie pojazdów z drogi i dalsze postępowanie z tymi pojazdami*, Nowe Zeszyty Samorządowe 2013, nr 2, s. 13 i n., K. A. Politowicz, *Zakres związania starosty sądownym orzeczeniem przypadku na gruncie stosowania przepisu art. 130a ust. 10h ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze 2015, nr 6, s. 40 i n., tegoż, *Znaczenie prawidłowego ustalenia przesłanek fakultatywnego usunięcia pojazdu z drogi. Uwagi na tle art. 130a ust. 2 ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze 2014, nr 5, s. 31 i n.

⁸ Dz. U. z 2008 r., nr 100, poz. 649, OTK Seria A 2008, nr 5, poz. 76.

⁹ W poprzednio obowiązującym prawie przepis ten brzmiał: Pojazd usunięty w trybie określonym w ust. 1 lub 2 (art. 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*) i nieodebrany przez uprawnioną osobę w terminie 6 miesięcy od dnia usunięcia uznaje się za porzucony z zamiarem wyzbycia się. Pojazd ten przechodzi na rzecz Skarbu Państwa z mocy ustawy. Zgodnie z wyrokiem TK z dnia 3 czerwca

w zakresie, w jakim dopuszcza zniesienie prawa własności pojazdu bez prawomocnego orzeczenia sądu, jest niezgodny z *Konstytucją RP*¹⁰. Przywołany wyżej wyrok TK miał znaczenie kluczowe, bo zdeterminował ustawodawcę do dokonania stosownych zmian tej regulacji. Obecnie obowiązujące przepisy cedują uprawnienie do przejęcia własności pojazdu usuniętego z drogi w całości na sąd.

Przywołane tezy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają jednak istotne znaczenie dla omawianego zagadnienia, a to z kilku powodów:

- 1) Ustanawiają wyraźne granice aktywności organów władzy publicznej, uprawnionych do ingerencji w sferę prawa do korzystania z rzeczy stanowiącej własność określonego podmiotu. Uprawniają do czasowego ograniczenia możliwości korzystania z rzeczy przez uprawniony podmiot, w przypadku zaistnienia ustawowych przesłanek do takiego ograniczenia (tj. do usunięcia pojazdu z drogi), lecz nie mogą ostatecznie pozbawić tej jednostki prawa własności do rzeczy na mocy orzeczenia wydanego przez organ administracyjny.
- 2) Potwierdzają, że jedynym uprawnionym podmiotem do pozbawienia własności usuniętego pojazdu jest sąd.
- 3) Wskazują na ustawę jako na akt, w którym mogą zostać ustanowione przypadki, których spełnienie w konsekwencji umożliwi pozbawienie prawa własności. Chodzi tutaj nie tylko o przesłanki faktyczne, uzasadniające usunięcie pojazdu

2008 r. przepis ten utracił moc z dniem 12 czerwca 2009 r. Por. także z wyrokiem WSA w Krakowie z dnia 25 listopada 2008 r., sygn. I SA/Kr 1109/08, Legalis nr 274885.

¹⁰ Obowiązujące wówczas przepisy ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* sankcjonowały instytucję „przejścia” z mocy ustawy na rzecz Skarbu Państwa pojazdu, który nie został odebrany w terminie 6 miesięcy od dnia usunięcia go z drogi, w trybie art. 130a ust. 1 i 2 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*. Było to związane z uznaniem nieodebrania pojazdu we wskazanym terminie jako porzucenia go z zamiarem wyzbycia się jego własności. Po spełnieniu ustawowych przesłanek, o przypadku decydował naczelnik właściwego urzędu skarbowego na podstawie § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 października 2007 r. w sprawie usuwania pojazdów (Dz. U. z 2007 r., Nr 191, poz. 1377), a także na podstawie § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 sierpnia 2002 r. w sprawie usuwania pojazdów (Dz. U. z 2002 r., Nr 134, poz. 1133 ze zm.), które poprzedzało rozporządzenie z 2007 r. W uznaniu TK przyjęcie takiego domniemania jest nieuprawnione i nie może być traktowane na równi z instytucją porzucenia przez właściciela rzeczy z zamiarem wyzbycia się jej własności. Jak stwierdzono wprost w tym orzeczeniu, przewidziana w art. 130a ust. 10 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* instytucja „przejścia” lub też „przejścia” własności pojazdu na rzecz Skarbu Państwa jest w istocie pozbawieniem jednostki własności pojazdu z mocy ustawy, w związku z wystąpieniem określonych w ustawie przesłanek. Przepadek ten potwierdza orzeczenie organu władzy publicznej. Tymczasem, zgodnie z art. 46 *Konstytucji RP*, przepadek może nastąpić wyłącznie w przypadkach określonych w ustawie i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu. TK potwierdził tym samym nienaruszalność prawa własności, z zastrzeżeniem wyjątku od tej zasady, dopuszczającego możliwość pozbawienia tego prawa w drodze przypadku rzeczy, ale wyłącznie na mocy prawomocnego orzeczenia wydanego przez sąd. Por. także: „Skoro zgodnie z włą ustrojodawcy przepadek rzeczy może nastąpić tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu, to wyklucza to możliwość ustanawiania jakichkolwiek wyjątków (nawet w ustawach) od wyłączności sądów w tych sprawach” – B. Banaszak, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2012, Legalis – komentarz do art. 46 *Konstytucji RP*, a także wyrok TK z dnia 17 kwietnia 2000 r., sygn. SK 28/99, Dz. U. z 2000 r., Nr 30, poz. 380, OTK 2000, nr 3, poz. 88.

z drogi, ale również o wymogi proceduralne, których prawidłowe wypełnienie dopuszcza wystąpienie przez właściwy organ administracji publicznej o orzeczenie przez sąd przypadku pojazdu na rzecz Skarbu Państwa. W tym kontekście powiadomienie uprawnionego o usunięciu pojazdu z drogi jest kluczowe jako element procedury związanej z jego wydaniem, albo wystąpieniem do sądu o jego przepadek.

Jak wynika z treści art. 130a ust. 10 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*, organem zobowiązanym do wystąpienia do sądu o orzeczenie przypadku pojazdu usuniętego z drogi jest właściwy starosta. Obowiązek ten materializuje się w sytuacji, gdy właściciel lub osoba uprawniona, uprzednio prawidłowo powiadomiona, nie odebrała pojazdu w terminie 3 miesięcy od dnia jego usunięcia. Wykładnia literalna tego przepisu nie pozostawia wątpliwości, że starosta ma kompetencje w tym zakresie *wyłącznie* po prawidłowym powiadomieniu właściciela i/lub dysponenta pojazdu (w przypadkach wskazanych w § 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r.). Powiadomienie zawiera bowiem pouczenie o skutkach nieodebrania pojazdu. Właściciel pojazdu, prawidłowo powiadomiony, nie podejmujący żadnej aktywności nakierowanej na odbiór pojazdu usuniętego z drogi, w sposób dostateczny ujawnia swą wolę (zamiar) wyzbycia się własności tej rzeczy.

Prawidłowe powiadomienie stanowi zatem dla starosty warunek, którego spełnienie umożliwia mu następnie wystąpienie do sądu o orzeczenie przypadku usuniętego z drogi pojazdu na rzecz powiatu, a także implikuje treść orzeczenia wydanego przez sąd. Nie jest możliwe orzeczenie przypadku pojazdu, jeśli nie można wykazać prawidłowego powiadomienia właściciela oraz dysponenta o obowiązku odebrania pojazdu usuniętego z drogi oraz o skutkach jego nieodebrania. Z treści przepisu art. 130a ust. 10e ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* wynika bowiem, że orzeczenie przez sąd przypadku pojazdu następuje po stwierdzeniu zaistnienia wszystkich przesłanek niezbędnych do orzeczenia przypadku – w tym nie tylko przesłanek uzasadniających usunięcie pojazdu z drogi, ale również po stwierdzeniu prawidłowości doręczenia powiadomienia.

Jak słusznie podkreśla WSA w Warszawie w wyroku z dnia 3 grudnia 2009 r.¹¹, podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu, powinien wskazać jego właścicielowi skutki nieodebrania pojazdu z parkingu w terminie określonym w art. 130a ust. 10a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*. Orzeczenie o przejściu pojazdu na własność Skarbu Państwa może być zatem wydane tylko w przypadku uprzedniego, prawidłowego i zgodnego ze stosowaną procedurą powiadomienia uprawnionego o tym fakcie. Należy dodać, że powiadomienie jest obligatoryjnym elementem tej procedury wtedy, jeśli uprawniony podmiot zostanie ustalony (podkr. red.). W sytuacji, gdy właściciel pojazdu (lub osoba uprawniona do jego odbioru) nie został ustalony, stosuje się art. 130a ust. 10d ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*.

¹¹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 3 grudnia 2009 r., sygn. VIII SA/Wa 517/09, Legalis nr 210470.

Realizacja omawianego obowiązku powiadomienia stanowi warunek *sine qua non* nie tylko wystąpienia do sądu, ale przede wszystkim późniejszego orzeczenia o przypadku pojazdu na rzecz Skarbu Państwa¹². Niezbędne jest zatem ustalenie:

- znaczeniowego zakresu pojęcia „doręczenie powiadomienia”,
- formy powiadomienia,
- terminu realizacji tego obowiązku,
- podmiotu zobowiązanego do wykonania tego obowiązku,
- podmiotu, któremu powiadomienie ma zostać doręczone, a także
- skutków prawnych, jakie doręczenie wywołuje w sferze praw i obowiązków właściciela pojazdu lub uprawnionej osoby.

3. Unormowania dotyczące powiadomienia o usunięciu pojazdu z drogi na podstawie art. 130a ustawy – Prawo o ruchu drogowym

Ustawa – *Prawo o ruchu drogowym*, mimo że kompleksowo reguluje procedurę związaną z usunięciem pojazdu z drogi¹³, nie zawiera (prócz wymienionego wcześniej art. 130a ust. 10) norm odnoszących się do zagadnienia związanego z powiadomieniem. Kwestie te zostały scedowane na ministra właściwego do spraw wewnętrznych, który na podstawie art. 130a ust. 11 cyt. ustawy, został zobowiązany do określenia trybu i warunków wydania usuniętego pojazdu, w tym również do określenia procedury związanej z doręczeniem powiadomienia. Ta delegacja ustawowa stała się podstawą do wydania aktu wykonawczego, tj. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie usuwania pojazdów, których używanie może zagrażać bezpieczeństwu lub porządkowi ruchu drogowego albo utrudniających prowadzenie akcji ratowniczej¹⁴.

Należy podkreślić, że powiadomienie stanowi element procedury zmierzającej finalnie do wydania pojazdu uprawnionemu podmiotowi, a tylko w przypadku braku aktywności tego podmiotu skutkuje koniecznością wystąpienia do sądu o orzeczenie przypadku pojazdu. Zatem, jeśli przywołane wyżej rozporządzenie w § 1 pkt 2, wskazując na zakres regulacji podkreśla, iż akt ten określa tryb i warunki wydawania pojazdu, to czynność polegającą na powiadomieniu podmiotu, któremu przysługuje tytuł prawny do pojazdu usuniętego z drogi, należy traktować jako niezbędny element tej procedury, warunkujący podjęcie przez uprawniony podmiot działań do przywrócenia stanu sprzed usunięcia pojazdu z drogi – czyli do umożliwienia korzystania z rzeczy ruchomej przez uprawnionego, a dopiero w sytuacji braku zainteresowania z jego strony – do pozbawienia go jego własności przez sąd.

¹² Postanowienie SO w Poznaniu z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. II Ca 787/17, LEX nr 2430010.

¹³ R. A. Stefański, *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, stan prawny na dzień 10 kwietnia 2008 r., LEX nr 37406 – komentarz do art. 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*.

¹⁴ Dz. U. z 2011 r., Nr 143, poz. 846 ze zm.

Istotne jest to, że prawodawca nie rozbudował w znacznym stopniu tej procedury. Kwestie kluczowe z punktu widzenia omawianej tu problematyki zostały zamieszczone w § 3 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., w którym określono:

- podmiot zobowiązany do powiadomienia,
- adresata powiadomienia,
- czas, w jakim powiadomienie ma zostać doręczone uprawnionemu,
- jego formę oraz tryb doręczenia powiadomienia.

Ostatnie ze wskazanych zagadnień nie zostało jednak wprost uregulowane w tym przepisie. Odsyła on (§ 3 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r.) w tym zakresie, do ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*¹⁵, w tym do rozdziału 8 zatytułowanego „Doręczenia”. Jednocześnie określa zakres dopuszczalnego stosowania przepisów procedury administracyjnej. Mowa w nim o *odpowiednim* stosowaniu tych norm. W myśl ugruntowanych w nauce oraz w judykaturze dyrektyw, odpowiednie stosowanie prawa polega na tym, że przepisy, do których następuje odesłanie, mogą mieć zastosowanie albo bez żadnych ograniczeń (wprost), albo z odpowiednimi modyfikacjami, usprawiedliwionymi podobieństwami i odmiennościami między przepisami procedury, z której następuje odesłanie, i przepisów, w których dana materia została uregulowana (w tym przypadku między postępowaniem administracyjnym ogólnym a procedurą wskazaną w ustawie – *Prawo o ruchu drogowym – uwaga autora*), albo – ze względu na występujące różnice między tymi procedurami – nie mogą być stosowane w ogóle¹⁶.

4. Podmiot zobowiązany i adresat powiadomienia

Jak wynika z § 3 ust. 1 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., podmiotem zobowiązanym do doręczenia powiadomienia jest ten sam podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu z drogi. Podmiotami tymi są:

- przede wszystkim policjant (art. 130a ust. 4 pkt 1 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*),
- funkcjonariusz Straży Granicznej oraz funkcjonariusz Służby Celno-Skarbowej (art. 129 ust. 4a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*) – we wszystkich przypadkach wskazanych w art. 130a ustępy 1–3 tej ustawy,

¹⁵ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1257 ze zm.

¹⁶ Uchwały SN – Izby Cywilnej: z dnia 23 sierpnia 2006 r., sygn. III CZP 56/06, Legalis nr 76221, z dnia 6 grudnia 2000 r., sygn. III CZP 41/00, Legalis nr 48331 (dotyczą odpowiedniego stosowania przepisów na gruncie procedury cywilnej); uchwała składu siedmiu Sędziów SN – Izby Karnej z dnia 30 stycznia 2001 r., sygn. I KZP 50/00, Legalis nr 48931 (dotyczy odpowiedniego stosowania przepisów na gruncie procedury karnej) i tam powołany tekst J. Nowackiego, „*Odpowiednie*” *stosowanie przepisów prawa*, PiP 1964, nr 3, s. 374. Zob także wyroki: WSA w Warszawie z dnia 6 lutego 2012 r., sygn. II SA/Wa 2096/11, Legalis nr 466447 oraz WSA w Kielcach z dnia 21 marca 2013 r., sygn. II SA/Ke 119/13, Legalis nr 769150 (dotyczą odpowiedniego stosowania przepisów na gruncie procedury administracyjnej).

- strażnik gminny albo miejski, art. 130a ust. 4 pkt 2 tejsze ustawy – w przypadkach wskazanych w jej art. 130a ust. 1 punkty 1, 4, i 5 tej ustawy,
- osoba prowadząca akcję ratowniczą – w przypadkach wskazanych w art. 130a ust. 3 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*, a także
- żołnierz Żandarmerii Wojskowej, który – na podstawie art. 17 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o *Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych*¹⁷ – w toku wykonywanych zadań, o których mowa w art. 4 tej ustawy, w stosunku do osób wymienionych w art. 3 ust. 2 tejsze ustawy, posiada uprawnienia do podejmowania czynności we wszystkich przypadkach wskazanych w art. 130a ust. 1–3 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*¹⁸.

Brak jest podstaw do doręczenia uprawnionemu powiadomienia przez inny podmiot niż ten, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu z drogi – chociażby w danym zdarzeniu drogowym uczestniczyli wspólnie funkcjonariusze różnych służb. Wydanie dyspozycji usunięcia pojazdu z drogi obliguje zatem jednocześnie do wykonania czynności doręczenia powiadomienia. Podmiot wydający tę dyspozycję nie może tego obowiązku scedować na inny podmiot lub osobę, niezależnie od okoliczności towarzyszących danemu zdarzeniu, które w danej sytuacji mogą utrudniać albo wręcz uniemożliwiać niezwłoczną jego realizację.

Adresatem powiadomienia jest właściciel pojazdu – w każdym przypadku usunięcia pojazdu z drogi, wskazanym w art. 130a ust. 1–3 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*¹⁹. Może być nim także osoba, która, w chwili usunięcia pojazdu, dysponowała nim na podstawie innego niż własność tytułu prawnego – za wyjątkiem przypadków wskazanych w art. 130a ust. 1 punkty 1, 4 i 5 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*²⁰. Wyłączenie to jest zrozumiałe, bowiem dotyczy tych sytuacji, gdy usunięcie pojazdu z drogi spowodowane jest pozostawieniem pojazdu w określonym miejscu przez jego chwilowego dysponenta, a zatem brak jest danych dotyczących osoby, która nim w danym czasie dysponowała.

O tym, komu przysługuje prawo własności do rzeczy ruchomej, decydują przepisy prawa cywilnego, zamieszczone w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny*²¹. Zaznaczenia wymaga fakt, że ustawodawca nie przewidział żadnej

¹⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2018 r., poz. 430.

¹⁸ R. A. Stefański wyraża wątpliwość, czy prawo to ma Żandarmeria Wojskowa i wojskowe organy porządkowe (zob. R. A. Stefański, *Prawo o ruchu drogowym... op. cit.*) Przeciwnie W. Kotowski, (w:) *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, Warszawa 2011, LEX nr 102651 – komentarz do art. 130a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*).

¹⁹ Por. z § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 16 października 2007 r., a także z § 5 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 2 sierpnia 2002 r., które miały treść identyczną jak w obecnie obowiązującej regulacji.

²⁰ W poprzednio obowiązujących (wyżej wymienionych) regulacjach brak było analogicznego wymogu. Zatem niezbędne było ustalenie *wyłącznie* właściciela, a dysponent pojazdu nie był podmiotem uprawnionym do otrzymania powiadomienia, mimo że posiadał tytuł prawny (inny niż własność) do usuniętego pojazdu.

²¹ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 459 ze zm.

szczególnej formy zastrzeżonej do procedury przeniesienia własności rzeczy ruchomej, którą jest pojazd. Może to nastąpić z zachowaniem formy pisemnej – lub też nie. Ustalenie właściciela pojazdu najczęściej odbywać się będzie na podstawie dowodu rejestracyjnego, bowiem kierujący pojazdem (właściciel lub dysponent), poruszając się tym pojazdem, powinien go mieć przy sobie, zgodnie z wymogami określonymi w przepisach prawa²². Jeśli zaś pojazd będzie pozostawiony w miejscu do tego nieprzeznaczonym, z którego konieczne będzie jego usunięcie (w nieobecności właściciela lub dysponenta), ustalenia właściciela dokonuje się na podstawie informacji zawartej w Centralnej Ewidencji Pojazdów (rozdział 2a ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*)²³. W przeważającej części przypadków dowód rejestracyjny będzie wskazywał rzeczywistego właściciela pojazdu. Zgodzić się zatem wypada z tezą Naczelnego Sądu Administracyjnego, zawartą w wyroku z dnia 18 października 2016 r.²⁴, w którym wskazano, że: „Niewątpliwie dowód rejestracyjny sam w sobie nie stanowi dowodu dokonania czynności prawnej, na podstawie której powstało prawo własności danego pojazdu, lecz pozwala na ustalenie, kto jest właścicielem pojazdu. Skoro zobowiązanym do rejestracji jest właściciel pojazdu, który podczas rejestracji musi wykazać się dowodem własności i wpisywany jest w dowodzie rejestracyjnym jako właściciel pojazdu, stanowi to wiarygodny dowód co do istnienia prawa do danego pojazdu. Ma on charakter dokumentu urzędowego, a zatem stanowi dowód tego, co zostało w nich urzędowo stwierdzone”.

Należy mieć jednak na uwadze fakt (który także zaakcentowano w cytowanym orzeczeniu), że zgodnie z art. 71 ust. 1 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* dowód rejestracyjny (lub pozwolenie czasowe) jest przede wszystkim dokumentem stwierdzającym dopuszczenie danej kategorii pojazdu do ruchu. Nie jest więc dokumentem, który *stricto* potwierdza istniejące stosunki własnościowe²⁵. Rejestracji pojazdu dokonuje się m.in. na podstawie dowodu własności pojazdu (np. umowy sprzedaży, darowizny, lub orzeczenia sądowego, na mocy którego osoba nabyła pojazd w drodze dziedziczenia itp.) lub dokumentu potwierdzającego powierzenie pojazdu, o którym mowa w art. 74 ust. 5 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* (art. 72 ust. 1 pkt 1 tej ustawy).

²² Czyn taki stanowi wykroczenie z art. 95 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. *Kodeks wykroczeń* (tekst jedn. Dz. U. 2015 r., poz. 1094 ze zm.).

²³ Co prawda w treści art. 80a ust. 2 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym* jest mowa o tym, że w ewidencji tej gromadzi się m.in. dane o właścicielach i niektórych kategoriach posiadaczy pojazdu, ale dane te są przekazywane do tej ewidencji na podstawie art. 80 ba ust. 1 pkt 1 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*, m.in. przez organ właściwy w sprawach rejestracji – o czym będzie mowa w dalszej części opracowania.

²⁴ Wyrok NSA z dnia 18 października 2016 r., sygn. II GSK 702/15, Legalis nr 1553787.

²⁵ Wyrok WSA w Krakowie z dnia 22 marca 2017 r., sygn. III SA/Kr 1576/16, Legalis nr 1598778; w tym samym tonie zob. wyroki: WSA w Gliwicach z dnia 21 września 2016 r., sygn. II SA/Gl 290/16, Legalis nr 1542015, WSA w Białymstoku z dnia 25 czerwca 2014 r., sygn. I SA/Bk 142/14, Legalis nr 1057991, WSA w Kielcach z dnia 15 listopada 2012 r., sygn. I SA/Ke 541/12, Legalis nr 811280, oraz WSA w Warszawie z dnia 3 listopada 2004 r., sygn. III SA 2793/03, Legalis nr 67168.

Może jednak zaistnieć przypadek, że umowa przeniesienia własności pojazdu zostanie zawarta w formie ustnej. Wówczas kolejny właściciel pojazdu (nabywca) nie będzie mógł dopełnić ciężącego na nim obowiązku tzw. „przerejestrowania pojazdu”²⁶, dopóki nie udokumentuje tej czynności w odpowiedniej formie, która będzie stanowić niebudzący wątpliwości dowód, potwierdzający fakt nabycia pojazdu, i nie przedstawi tego dowodu przed organem dokonującym rejestracji (modyfikacji rejestracji)²⁷. Nie ma jednak żadnej wątpliwości, że właścicielem – nabywcą pojazdu stał się on z chwilą złożenia zgodnego oświadczenia woli ze zbywcą, o przeniesieniu prawa własności. „Dokument potwierdzający własność pojazdu musi być prawdziwy nie tylko w znaczeniu formalnej autentyczności dokumentu, lecz także zgodny ze stanem faktycznym. Dokumentem własności musi więc być dokument przenoszący w konkretnej sytuacji prawo własności. Za prawdziwy dokument uważa się dokument, który nie budzi wątpliwości co do tego, iż posiada trzy następujące cechy brane łącznie po uwagę:

- został wystawiony przez osobę lub instytucję, która powinna go wystawić,
- treść dokumentu odpowiada rzeczywistości,
- dokument posiada treść niezmienioną, tj. tę, którą nadał mu wystawca”²⁸.

Rejestracja nie będzie również możliwa, gdy taki dokument nie będzie odzwierciedlał rzeczywistego stanu rzeczy (np. będzie podrobiony lub przerobiony)²⁹. Będzie tak w szczególności w przypadku, gdy zbywca pojazdu nie będzie jego właścicielem, bo wszedł w jego posiadanie w sposób sprzeczny z prawem – nie może zatem przelać więcej praw, niż sam posiada (*nemo plus iuris in alium transfere potest, quam ipse habet*), a skoro nie przysługiwał mu tytuł prawny do pojazdu, to nie może go zbyć. Nie ma przy tym znaczenia, czy nabywca pojazdu działał w dobrej, czy złej wierze. W takim przypadku nie dochodzi do zbycia pojazdu, a nabywca nie staje się jego właścicielem³⁰.

Organ administracyjny dokonujący rejestracji nie może z kolei ingerować w stosunki własnościowe. Jego rolą jest wyłącznie potwierdzenie tych stosunków, na podstawie przedłożonych dokumentów³¹. Rejestracja, albo odmowa rejestracji,

²⁶ Obowiązku zawiadomienia o zmianie właściciela pojazdu, o którym mowa w art. 78 ust. 2 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*. Warto zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 78 ust. 1 tej ustawy, dotychczasowy właściciel zobowiązany jest do wydania nowemu właścicielowi pojazdu dowodu rejestracyjnego i karty pojazdu, jeśli została ona wydana. Przepis nie obliuguje natomiast do potwierdzenia przez dotychczasowego właściciela faktu zbycia pojazdu i wydania nowemu właścicielowi takiego dowodu (dokumentu).

²⁷ Wyrok WSA w Opolu z dnia 16 maja 2017 r., sygn. II SA/Op 186/17, Legalis nr 1635158.

²⁸ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2008 r., sygn. VI SA/Wa 127/08, Legalis nr 169136.

²⁹ Wyrok NSA z dnia 2 sierpnia 2016 r., sygn. I OSK 2674/14, Legalis nr 1501717, a także wyroki: WSA w Lublinie z dnia 24 sierpnia 2017 r., sygn. III SA/Lu 164/17, Legalis nr 1680944, oraz WSA w Krakowie z dnia 14 kwietnia 2010 r., sygn. III SA/Kr 1211/09, Legalis nr 251980.

³⁰ Wyrok WSA w Lublinie z dnia 14 stycznia 2014 r., sygn. III SA/Lu 545/13, Legalis nr 965485.

³¹ Zob. wyroki WSA: w Krakowie z dnia 7 kwietnia 2017 r., sygn. III SA/Kr 1549/16, Legalis nr 1598852, w Gdańsku z dnia 4 września 2009 r., sygn. III SA/Gd 206/09, Legalis nr 215339,

następuje dopiero po tej weryfikacji. Jeżeli zatem ujawnią się wątpliwości co do przedłożonych dokumentów potwierdzających prawo własności, to nie dojdzie do rejestracji pojazdu (do zmiany danych ujawnionych w ewidencji i tym samym w dowodzie rejestracyjnym). Obowiązkiem podmiotu, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., będzie natomiast ustalenie rzeczywistych zmian stosunków własnościowych, będących wynikiem poszczególnych czynności, mających za przedmiot przeniesienie prawa własności do rzeczy ruchomej, jaką jest pojazd, a nie mających odzwierciedlenia w dowodzie rejestracyjnym i ewidencji pojazdów.

Innym przypadkiem, który świadczy o tym, że dowód rejestracyjny nie odzwierciedla rzeczywistego stanu rzeczy, jest sytuacja, gdy kolejny właściciel pojazdu nie dopełni (z własnej winy) ciężącego na nim obowiązku wynikającego z art. 78 ust. 2 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*. Niedopełnienie ciężącego na właścicielu obowiązku nie wpływa w żaden sposób na ważność czynności prawnej, mającej na celu przeniesienie własności pojazdu. Może jedynie skutkować pociągnięciem do odpowiedzialności za popełnione wykroczenie z art. 97 *Kodeksu wykroczeń*³².

Zatem własność pojazdu nie może być potwierdzana w każdej sytuacji, *a limine*, na podstawie danych zawartych w dowodzie rejestracyjnym, w karcie pojazdu³³, czy w ewidencji pojazdów³⁴. Dane te są bowiem wprowadzane lub modyfikowane w tych dokumentach oraz w ewidencji na podstawie przedłożonych przez właściciela dowodów, potwierdzających zaistnienie określonych zdarzeń, mających znaczenie prawne. Informacje te mogą więc nie odpowiadać rzeczywistemu stanowi rzeczy, bo zmiana stosunków własnościowych nie zostanie potwierdzona przez niebudzący wątpliwości dowód, albo też przedłożony dowód nie potwierdzi określonej okoliczności, lub osoba nie dopełni ciężącego na niej obowiązku zgło-

w Warszawie z dnia 23 kwietnia 2008 r., sygn. VI SA/Wa 127/08, oraz w Białymstoku z dnia 14 września 2006 r., sygn. II SA/Bk 168/06, Legalis nr 99772.

³² Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 8 maja 2014 r., sygn. II SA/Go 237/14, Legalis nr 963485.

³³ Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 20 października 2003 r. w sprawie warunków i trybu wydawania kart pojazdów, wzoru karty pojazdu oraz jej opisu (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 451 ze zm.) karta pojazdu zawiera m.in. dane identyfikacyjne właściciela pojazdu, natomiast zgodnie z § 2 ust. 3 tego rozporządzenia – wpisów dokonuje się na podstawie dokumentów wymienionych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 24 września 2003 r. w sprawie dokumentów stanowiących podstawę wpisu danych do karty pojazdu oraz czynności jednostek zajmujących się dystrybucją, przechowywaniem i wydawaniem kart pojazdów (tekst jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 431 ze zm.). Zgodnie z § 2 ust. 1 tego ostatniego rozporządzenia, w karcie pojazdu dokonuje się wpisu danych identyfikacyjnych właściciela pojazdu na podstawie dowodu własności pojazdu.

³⁴ Zgodnie z art. 80ba ust. 1 pkt 1 ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*, a także z § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie centralnej ewidencji pojazdów (Dz. U. z 2014 r., poz. 816 ze zm.), dane i informacje, w tym dane o właścicielu pojazdu, przekazują do ewidencji organy właściwe do rejestracji pojazdów, niezwłocznie po dokonaniu rejestracji pojazdu albo zmiany danych w dowodzie rejestracyjnym.

szenia o określonych zmianach³⁵. Może zaistnieć również taka sytuacja, że w rejestrach nastąpi zmiana na podstawie przedłożonych dowodów, a w rzeczywistości zmiana stosunków własnościowych nie nastąpi³⁶.

Może się również zdarzyć, że pojazd zostanie zakupiony przez współmałżonka, a rzecz ta nie będzie stanowić majątku osobistego małżonka. Zgodnie bowiem z treścią art. 31 § 1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. *kodeks rodzinny i opiekuńczy*³⁷, z chwilą zawarcia małżeństwa powstaje między małżonkami z mocy ustawy wspólność majątkowa (wspólność ustawowa), obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny)³⁸, za wyjątkiem przedmiotów stanowiących majątek osobisty każdego z małżonków (art. 33 *kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*)³⁹ oraz z zastrzeżeniem, że nie została zawarta umowa majątkowa małżeńska (art. 47 § 1 i n. *kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*)⁴⁰. Jeden z małżonków dokonując czynności prawnej przenoszącej własność pojazdu może sporządzić dokument potwierdzający nabycie prawa własności do tej rzeczy wyłącznie wskazując swoje dane jako nabywcy. Nabycie takie jednak nie będzie *ispo facto* skutkowało włączeniem tego składnika majątkowego do jego majątku osobistego. Z mocy ustawy stanie się współwłaścicielem. Przy dokonywaniu rejestracji pojazdu, w dowodzie rejestracyjnym zostanie zatem w takim przypadku ujawniona tylko jedna z osób, które stały się współwłaścicielami pojazdu. Wynika z tego, że nawet taki dowód, jakim jest prawidłowo zawarta umowa sprzedaży pojazdu na rzecz osoby pozostającej w związku małżeńskim, która nie ma zawartej umowy majątkowej małżeńskiej,

³⁵ Odmienne K. A. Politowicz, który za wystarczające dla ustalenia właściciela uznaje sprawdzenie w bazie CEPiK oraz PESEL (zob. K. A. Politowicz, *Zakres związania starosty sądownym orzeczeniem przypadku na gruncie stosowania przepisu art. 130a ust. 10h ustawy – Prawo o ruchu drogowym...*, *op. cit.*, s. 44).

³⁶ Postanowienie SR dla Warszawy – Woli w Warszawie z dnia 12 stycznia 2015 r., sygn. I Ns 1014/14, LEX nr 2242497 (dotyczy przypadku odstąpienia od umowy sprzedaży pojazdu: powiadomienie o usunięciu pojazdu nie zostało skierowane do zbywcy, który w wyniku odstąpienia od umowy przez nabywcę, nie wyzbył się prawa własności).

³⁷ Tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 682.

³⁸ Istnieje domniemanie zaliczenia przedmiotu majątkowego do majątku dorobkowego (postanowienie SN – Izby Cywilnej z dnia 9 stycznia 2018 r., sygn. IV CSK 389/17, Legalis nr 1713772, a także wyroki: SA w Białymstoku, I Wydział Cywilny, z dnia 22 czerwca 2017 r., sygn. I ACa 67/17, Legalis nr 1657107, SA w Rzeszowie, I Wydział Cywilny, z dnia 24 października 2013 r., sygn. I ACa 293/13, Legalis nr 746250, oraz NSA z dnia 1 marca 2017 r., sygn. II FSK 3597/15, Legalis nr 1578945).

³⁹ Przepis ten zawiera *numerus clausus* składników majątków osobistych małżonków (*Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. K. Pietrzykowski, Warszawa 2018, Legalis – komentarz do art. 33 *kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*).

⁴⁰ Podstawowy w małżeńskich stosunkach majątkowych jest ustrój wspólności ustawowej. Nie jest to jednak ustrój przymusowy, gdyż małżonkowie mogą przez umowę majątkową wspólność ustawową rozszerzyć lub ograniczyć, albo ustanowić rozdzielność majątkową lub rozdzielność majątkową z wyrównaniem dorobków (zob. *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, pod red. K. Pietrzykowskiego, Warszawa 2018, Legalis – komentarz do art. 31 *Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*).

może, w pewnych okolicznościach, nie odzwierciedlać istniejących stosunków własnościowych. Przez pojęcie „właściciel” należy rozumieć każdego ze „współwłaścicieli”, niezależnie od tego, czy jest to współwłasność w częściach ułamkowych, czy łączna. Współwłasność to nic innego jak prawo własności, które przysługuje kilku osobom (art. 195 *Kodeksu cywilnego*). Nie ma bowiem podstaw do wyłączenia, w stosunku do niektórych ze współwłaścicieli, uprawnień do powiadomienia, ani do dokonania wyboru spośród kilku współwłaścicieli jednego lub niektórych z nich, którym zostaną przesłane powiadomienia, a innym nie. Nie ma również kryteriów, w oparciu o które podmiot zobowiązany do powiadomienia mógłby dokonać takiej selekcji. Ponadto, jeżeli brak reakcji na powiadomienie może w konsekwencji skutkować orzeczeniem przepadku rzeczy ruchomej, to pominięcie choćby jednego ze współwłaścicieli przez niepowiadomienie go o usunięciu pojazdu z drogi i o konsekwencjach z tego wynikających, stanowiłoby naruszenie uprawnień do swobodnego rozporządzenia jego udziałem, jaki przysługuje mu do tej rzeczy⁴¹. Każdy bowiem ze współwłaścicieli może rozporządzać swoim udziałem bez zgody pozostałych współwłaścicieli (art. 198 *Kodeksu cywilnego*).

Wykładnia tej części przepisu § 3 ust. pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., która odnosi się do pojęcia „właściciel”, nie daje podstaw do przyjęcia, że można *a limine* założyć, że treść dowodu rejestracyjnego, karty pojazdu, czy danych zawartych w ewidencji pojazdów, będą w każdej sytuacji wskazywać właściciela pojazdu. W większości przypadków tak w istocie będzie. Jednak, jak wykazano wyżej, istnieją przypadki, które wskazują, że należałoby badać stosunki własnościowe na podstawie innych dowodów. Sytuacja będzie prosta w przypadku, gdy kierującym pojazdem będzie osoba, która prócz dokumentów (wskazujących na to, iż właścicielem jest inny podmiot) będzie dysponować również dokumentem potwierdzającym przeniesienie własności tego pojazdu na nią, albo gdy takiego dokumentu wprawdzie nie będzie posiadać, ale możliwa będzie weryfikacja zmian stosunków własnościowych na innej podstawie – np. będący razem z tą osobą (z nabywcą) zbywca potwierdzi fakt zbycia pojazdu na rzecz tej osoby. Wówczas zasadne stanie się przyjęcie domniemania, że posiadacz pojazdu jest zarazem jego właścicielem (art. 339 *Kodeksu cywilnego*). Fakt ten potwierdzą bowiem inne okoliczności, o których była mowa wyżej. Nie można natomiast zgodzić się ze stanowiskiem, które uprawniałoby do automatycznego przyjęcia, że dane dotyczące osoby właściciela zawarte w dowodzie rejestracyjnym, karcie pojazdu, czy w ewidencji pojazdów, w każdym przypadku, w sposób niebudzący wątpliwości, wskazują na istniejące stosunki własnościowe.

⁴¹ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 10 lutego 2010 r., sygn. II SA/Gd 719/09, Legalis nr 240228 (wskazuje on na zakaz różnicowania pozycji właściciela i współwłaściciela ze względu na wielkość udziału we własności).

Nie potwierdza tego również treść § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., który jako adresata powiadomienia wskazuje „właściciela”, podczas gdy § 4 ust. 4 tego rozporządzenia uprawnia do odebrania pojazdu z parkingu m.in. „właściciela (posiadacza) wskazanego w dowodzie rejestracyjnym”. Przyjmując założenie racjonalnego prawodawcy, należałoby konsekwentnie stwierdzić, że skoro w ramach jednego aktu stosuje on raz określenie właściciela bez żadnych dodatkowych oznaczeń, a następnie pojęcie to uzupełnia dodatkowymi oznaczeniami, to w istocie chodzi o dwie różne konstrukcje. Wydaje się zasadne, że w tym drugim przypadku uprawnionym do odbioru pojazdu jest *każda* osoba wskazana w dowodzie rejestracyjnym pojazdu jako właściciel, niezależnie od tego, czy jeszcze posiada ona uprawnienia do tej rzeczy. Natomiast adresatem powiadomienia może być wyłącznie *rzeczywisty* właściciel pojazdu, tj. osoba, której przysługuje w danym czasie prawo własności do tego pojazdu.

Podmiot zawiadamiający zobowiązany jest zatem do ustalenia właściciela pojazdu aktualnego w chwili doręczenia powiadomienia, a nie podmiotu, któremu przysługiwało prawo własności w przeszłości. Są bowiem sytuacje, gdy pomiędzy datą usunięcia pojazdu z drogi a datą doręczenia powiadomienia upłynie określony czas, zwłaszcza, gdy decyzja o usunięciu pojazdu podyktowana jest pozostawieniem go w miejscu do tego nieprzeznaczonym, a w miejscu tym właściciel nie był obecny i nie doręczono mu w związku z tym powiadomienia. Powiadomienie byłego właściciela pojazdu (jeśli nastąpiłaby zmiana stosunków własnościowych) nie spełniłoby funkcji tego przepisu, stanowiącego dla właściciela gwarancję przed nieuzasadnionym pozbawieniem go prawa własności, w wyniku orzeczenia przypadku usuniętego pojazdu.

Warto także dodać, że prawo własności może przysługiwać zarówno osobie fizycznej, osobie prawnej, jak i jednostce organizacyjnej, nie posiadającej osobowości prawnej. Jeśli właścicielem jest osoba fizyczna, to adresatem jest indywidualnie oznaczona osoba, posiadająca określone dane osobowe i adresowe, natomiast w przypadku podmiotów zbiorowych (np. spółek prawa handlowego, spółdzielni, stowarzyszeń, fundacji, etc.) adresatem powiadomienia będzie ten podmiot, a nie konkretna osoba reprezentująca ten podmiot. Zatem organ zawiadamiający zobowiązany jest wskazać nazwę tego podmiotu oraz siedzibę, bo te dane identyfikują ten podmiot.

Należy bowiem odróżnić podmiot uprawniony do *powiadomienia* go o usunięciu pojazdu, od podmiotu uprawnionego do *odbioru* tego powiadomienia. Jeśli osoba fizyczna będzie niepełnoletnia albo ograniczona lub pozbawiona zdolności do czynności prawnych, to adresatem powiadomienia będzie ta osoba fizyczna, natomiast podmiotem uprawnionym do odbioru powiadomienia będzie jej przedstawiciel ustawowy (rodzic, opiekun, kurator). Jeśli zaś zostanie ustalone, że osoba fizyczna ma pełnomocnika, to będzie on również uprawniony do odbioru powiadomienia – jeśli zakres pełnomocnictwa będzie obejmował odbiór pism. Tak samo

jest w przypadku osób prawnych lub jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym powiadomienie doręcza się do rąk osób upoważnionych w danej jednostce do odbioru pism (art. 45 k.p.a.), natomiast adresatem powiadomienia będzie ten podmiot.

W przepisach nie określono sposobów ani metod, jakie mogą zostać wykorzystane w procesie ustalenia właściciela pojazdu. Mogą to być wszelkie bazy danych, do których dostęp ma podmiot zobowiązany, a także wynik czynności ustalających w miejscach wytypowanych jako miejsce pobytu albo siedziby potencjalnego właściciela pojazdu⁴².

Nie sposób zdefiniować wyczerpująco, przez kauzalne wskazanie kategorii podmiotów spełniających kryteria „osoby, która dysponowała pojazdem na podstawie innego niż własność tytułu prawnego w chwili usunięcia pojazdu”, o którym mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r. Istnieje bowiem szereg czynności prawnych, na mocy których właściciel pojazdu może przekazać część swoich uprawnień wynikających z prawa własności na rzecz innego podmiotu, uprawniającego go do posiadania, korzystania, bądź korzystania i pobierania pożytków z tej rzeczy ruchomej. Prócz umów nazwanych (np. umowa użyczenia, najmu, leasingu itp.) istnieje szereg umów nienazwanych, które mogą, nie przenosząc prawa własności na inny podmiot, upoważnić go do korzystania z pojazdu w określony sposób (np. zmodyfikowana umowa zastawu czy przechowania, która jednocześnie uprawnia przechowawcę czy zastawnika do korzystania z rzeczy lub korzystania z niej i pobierania pożytków).

Wskazać również należy, że pojęcie „osoba”, o której mowa w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., należy odnieść zarówno do osoby fizycznej, jak i do podmiotu niebędącego osobą fizyczną (osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej), na rzecz której właściciel przelał część posiadanych uprawnień do pojazdu, a podmiot ten, realizując przysługujące mu uprawnienia, korzysta z pojazdu przez działające w jego imieniu osoby fizyczne (osoby będące członkami organów statutowych tych podmiotów – członkowie zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej itp., albo które są pracownikami tego podmiotu – np. przedstawiciele handlowi firm, kurierzy, dostawcy, etc.). Przy ustalaniu dysponenta pojazdu z dnia usunięcia pojazdu z drogi nie ma znaczenia, jakim tytułem osoba ta dysponowała, byleby tytuł ten był zgodny z prawem. Granice tego prawa muszą być także węższe od prawa własności.

5. Forma i termin powiadomienia

Zgodnie z treścią § 3 ust. 2 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r., powiadomienie właściciela i osoby, która dysponowała pojazdem na podstawie innego niż własność tytułu prawnego w chwili jego usunięcia, powinno mieć formę pi-

⁴² Szerzej na ten temat zob. P. Gacek, *Procedura usunięcia pojazdu z drogi na podstawie art. 130a ustawy – Prawo o ruchu drogowym...*, op. cit., s. 34 i n.

semną⁴³, Nie jest zatem dopuszczalne powiadomienie w formie ustnej, jak to ma miejsce w przypadku wydania dyspozycji usunięcia pojazdu z drogi. Wzór powiadomienia stanowi załącznik nr 2 do wyżej wymienionego rozporządzenia.

Zachodzi jednak pytanie, czy podmiot zobowiązany może powiadomić uprawnionego doręczając mu powiadomienie, które nie będzie sporządzone na wzorze określonym w załączniku nr 2 do cyt. rozporządzenia. Policjant lub inny funkcjonariusz będący na miejscu zdarzenia może nie dysponować egzemplarzem formularza zgodnego ze wzorem określonym w załączniku nr 2 do wspomnianego rozporządzenia, który należałoby wypełnić, bo nie zaopatrzył się w nie przystępując do służby i nie jest możliwe dostarczenie go na miejsce przez innych funkcjonariuszy. Wydaje się zasadne, iż może sporządzić powiadomienie odręcznie, byleby jego treść zawierała wszystkie elementy niezbędne do uznania, że doręczone powiadomienie spełniło swoją rolę. Odmierna interpretacja tego przepisu nie wytrzymuje krytyki. Może się bowiem zdarzyć przypadek, że w trakcie jednego zdarzenia, uprawniony podmiot dokona usunięcia z drogi szeregu pojazdów i wyczerpie liczbę formularzy, które ma przy sobie. Wówczas musiałby odstąpić od doręczenia powiadomienia kolejnym właścicielom lub dysponentom pojazdów o ich usunięciu i o konsekwencjach nieodebrania usuniętego pojazdu, tylko z tego powodu, że nie posiada formularza sporządzonego według wzoru stanowiącego załącznik nr 2 do rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r. Intencją prawodawcy przy określeniu wzoru powiadomienia było zagwarantowanie umieszczenia w nim wszystkich niezbędnych informacji, które powinien otrzymać uprawniony, aby nie narazić organów władzy publicznej na zarzut nieuzasadnionego lub bezpodstawnego pozbawienia uprawnionego własności prawa do usuniętego pojazdu. Należy však mieć na uwadze, że poprzednie rozporządzenia nie przewidywały wzoru takiego powiadomienia, a było ono skuteczne, jeśli wskazywało dane uprawnionego, dane usuniętego pojazdu, przyczynę usunięcia pojazdu z drogi, a także pouczało o skutkach nieodebrania pojazdu w określonym czasie⁴⁴. Zatem sporządzone odręcznie powiadomienie zawierające wszystkie istotne dla danego przypadku informacje należałoby uznać jako powiadomienie prawidłowe, mimo że nie zostało ono sporządzone na wzorze formularza.

Podmiot, który wydał dyspozycję usunięcia pojazdu jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia o tym fakcie uprawnionego. Nie oznacza to, że powiadomienie należy doręczyć w chwili wydania dyspozycji lub bezpośrednio po tym. Jeżeli właściciel lub dysponent będą na miejscu zdarzenia, to w przeważającej części przypadków tak się właśnie stanie. Odstąpienie od tego obowiązku byłoby oczywiście niezasadne. Użyte w przepisie § 3 ust. 1 rozporządzenia z dnia 22 czerwca 2011 r. sformułowanie „bez zbędnej zwłoki” oznacza *de facto* i *de iure* zakaz nie-

⁴³ P. Gacek, *Procedura usunięcia pojazdu z drogi...*, *op. cit.*, s. 31.

⁴⁴ Zob. § 5 ust. 2 rozporządzenia z dnia 16 października 2007 r. oraz w § 5 ust. 2 rozporządzenia z dnia 2 sierpnia 2002 r.

uzasadnionego przedłużania realizacji tego obowiązku oraz obowiązek realizacji go w taki sposób, aby jego wykonanie nastąpiło w najkrótszym możliwym terminie⁴⁵. Jeżeli jednak okoliczności związane z danym przypadkiem usunięcia pojazdu z drogi powodować będą utrudnienie lub brak możliwości realizacji tego obowiązku, podmiot zobowiązany powinien wykonać go w terminie późniejszym, możliwie najbliższym, w którym okoliczności utrudniające lub uniemożliwiające realizację tego obowiązku ustąpią.

6. Zakończenie

Oczywiście nie sposób odnieść się do wszystkich kwestii związanych z instytucją powiadomienia właściciela pojazdu (lub jego dysponenta) o usunięciu pojazdu z drogi. Wymagałoby to szerszego niż to opracowania. Celem niniejszego było przede wszystkim wskazanie, że powiadomienie stanowi istotny element procedury zmierzającej albo do wydania usuniętego pojazdu, albo – w braku aktywności ze strony właściciela lub dysponenta pojazdu – do orzeczenia jego przypadku przez sąd. Powiadomienie to ma spełniać funkcję gwarancyjną. Istotne z tego względu było ustalenie kręgu podmiotów zobowiązanych do realizacji tego obowiązku.

Nie mniej istotne było ustalenie znaczeniowego zakresu pojęcia „właściciel”, a także „osoba, która dysponowała pojazdem na podstawie innego niż własność tytułu prawnego w chwili jego usunięcia”. Wykonanie tego obowiązku jest bowiem możliwe wyłącznie po uprzednim ustaleniu danych podmiotów uprawnionych do otrzymania tego powiadomienia. Podkreślenia wymaga jednak fakt, że powiadomienie musi zostać skierowane do *rzeczywistego* właściciela, któremu w danym czasie przysługuje prawo własności, a nie do byłego właściciela. W braku możliwości ustalenia w tym zakresie stosuje się tryb wskazany w art. 130a ust. 10d ustawy – *Prawo o ruchu drogowym*⁴⁶.

Powiadomienie ma sens wyłącznie wówczas, jeśli uprzednio zostanie ustalony podmiot będący jego adresatem. Stąd też ważne jest, by podmiot zobowiązany wykonał należycie swoje obowiązki związane z powiadomieniem uprawnionego, bowiem skuteczność tej czynności implikuje dalsze postępowanie z pojazdem usuniętego z drogi. Uprawnia starostę do wystąpienia do właściwego sądu, a także sąd do wydania orzeczenia o jego przypadku na rzecz Skarbu Państwa.

⁴⁵ *Kodeks postępowania administracyjnego*,. Komentarz, pod red. M. Wierzbowskiego i A. Wiktorowskiej, Warszawa 2011, s. 180. Wprawdzie myśl ta została wypowiedziana w odniesieniu do obowiązku niezwłocznego załatwienia sprawy przez organ administracji publicznej, lecz *per analogiam* można ją odnieść do omawianego zagadnienia.

⁴⁶ Nie ma on natomiast zastosowania jeśli uprawniony został ustalony w sposób niebudzący wątpliwości, a nie można mu było wyłącznie doręczyć powiadomienia (P. Gacek, *Procedura usunięcia pojazdu z drogi na podstawie art. 130a ustawy – Prawo o ruchu drogowym...*, s. 32 i n.).

Bibliografia

1. Banaszak, B. (2012). *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa, Legalis.
2. Gacek, P. (2017). *Procedura usunięcia pojazdu z drogi na podstawie art. 130a ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze, nr 2.
3. Kosiński, C. (2013). *Usuwanie pojazdów z drogi i dalsze postępowanie z tymi pojazdami*, Nowe Zeszyty Samorządowe, nr 2.
4. Kotowski, W. (2011). *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, stan prawny na dzień 1 maja 2011, LEX nr 102651.
5. Nowacki, J. (1964). „*Odpowiednie*” stosowanie przepisów prawa, PiP, nr 3.
6. Oniszczuk, J. (2004). *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego*, Kraków.
7. Osajda, K. (red.) (2018). *Kodeks cywilny. Komentarz*, Legalis.
8. Pietrzykowski K. (red.) (2018). *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, Warszawa, Legalis.
9. Politowicz, K., A. (2015). *Zakres związania starosty sądowym orzeczeniem przepadku na gruncie stosowania przepisu art. 130a ust. 10h ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze, nr 6.
10. Politowicz, K., A. (2014). *Znaczenie prawidłowego ustalenia przesłanek fakultatywnego usunięcia pojazdu z drogi. Uwagi na tle art. 130a ust. 2 ustawy – Prawo o ruchu drogowym*, Paragraf na Drodze, nr 5.
11. Sarnecki, P. (2011). *Prawo konstytucyjne RP*, Warszawa.
12. Skrzydło, W. (red). (1997). *Polskie prawo konstytucyjne*, Lublin.
13. Stefański, R., A. (2008). *Prawo o ruchu drogowym. Komentarz*, stan prawny na dzień 10 kwietnia 2008, LEX nr 37406.
14. Wolter, A., Ignatowicz, J., Stefaniuk, K. (2001). *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa.
15. Wierzbowski, M., Wiktorowska, A. (redaktorzy) (2011). *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa.

* * *

Notification about removing a vehicle from the road as an indispensable element of the procedure enabling the issuance of the vehicle or go to court to decree a judgement of confiscation of the vehicle for the benefit of the State Treasury – selected issues

Abstract

The article discusses the specific element of the procedure of removing a vehicle from the road which lies in the notification about removing a vehicle from the road. All issues connected with this are regulated in the Article 130a of the *Act on Road Traffic* and Regulation of the Minister of Interior and Administration of 22 June 2011 *on the removing of vehicles from the road whose use may jeopardize the safety or order of road traffic or hamper the conduct of rescue operation*. Notification is an indispensable element of this procedure enabling the issuance of a vehicle or go to court to decree a judgement of confiscation of the vehicle for the benefit of the State Treasury. Particular attention is paid to the concepts of “vehicle owner” and “vehicle authorised user” because to these entities the notification must be delivered.

Key words

Police, removing a vehicle from the road, notification about removing a vehicle from the road, vehicle owner, vehicle authorised user.